Tvrdý, Josef

Slovní označovaní pojmu skutečnosti

In: Tvrdý, Josef. *Problém skutečnosti u Davida Huma a jeho význam v dějinách filosofie.* Brno: Filosofická fakulta, 1925, pp. 19-20

Stable URL (handle):
https://hdl.handle.net/11222.digilib/126479
Access Date: 01. 12. 2024
Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MUNI ARTS Masarykova univerzita Filozofická fakulta

Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University
digilib.phil.muni.cz

práce Hassovy, o níž již byla zmínka a která věcně a spravedlivě oceňuje Huma i tam, kde se obyčejně pokládá za naprostého skeptika, totiž při problému logické platnosti. Slova správný, nesprávný, nesmyslný, chyba a pod., jichž Thomsen nadměrně užívá, charakterisují jeho způsob kritiky dosti význačně.

IV. Slovní označování pojmu skutečnosti.

15. Pojem skutečnosti jest v češtině stejně jako v němčině označován hlavními třemi, resp. čtyřmi synonymy: existence (jsoucnost), skutečnost, realita, něm. Existenz (Dasein), Wirklichkeit, Realität. Angličtina a francouzština užívají jen dvou hlavních výrazů franc. existence, réalité, angl. existence, reality. Je pochopitelno, že ze zvyku, každému slovu přikládati nějaký obsah, vyskytly se snahy u filosofů rozeznávati také mezi různými pojmy: existence, skutečnosti a reality. Nejznámější tu jest stanovisko Brentanovců, chtějících přesně rozlišovati mezi pojmem existence a skutečnosti, resp. reality. Zvláště žák Brentanův Ant Marty varoval před směšováním pojmů existence a reality; existence má pro něho jenom logický význam, vzniká teprve reflexí a předpokládá tedy vždy soud, kdežto realita jest blíže nevysvětlitelná a jest nám dána ve všech tysických i psychických kvalitách[1]. K témuž rozlišování se přiznává též Baldwin[2], který pro onu nevysvětlitelnou vlastnost věcí, označovanou realitou, užívá termínu koeficient reality. Na druhé straně rozlišuje Külpe již po Heglově vzoru mezi pojmy skutečnosti (Wirklichkeit) a realitou (Realität)[3]. Slova „skutečnost" užívá pro to, co je nám dáno jako skutečné, tedy pro jev, kdežto svět transcendentní našemu vědomí tvoří mu realitu. A tak podle těchto různých názorů znamenala by existence logický pojem vzniklý reflexí o skutečnosti, skutečnost by tvořily empirické skutečné předměty, kdežto realitu by vyjadřovaly trans-

[1] Ant. Marty, Vierteljahrschrift f. wiss. Phil. VIII. S. 171. Jerusalem, Die Urteilsfunktion 1895, str. 68 a n.

[2] J. M. Baldwin, Das Denken und die Dinge, něm. překl. I, str. 296—297.

[3] O. Külpe, Die Realisierung 1912, str. 13—14.

endentní (metempirické) předměty. Avšak, byť i toto rozlišování nebylo zcela bez podstaty, jest úplně zbytečné, neboť všecky tři rozlišené druhy skutečnosti mají společný základ, onu základní kvalitu dále nevysvětlitelnou, a to ať se objevují kdekoli a v kterékoli formě. Mám-li označiti blíže, o který druh skutečnosti mi jde, učiním tak nejlépe přidáním náležitého přívlastku jako na př. existence vnějších předmětů. Zcela právem přechází tedy Pfänder[1] tyto rozdíly a užívá ve své logice v odstavci pojednávajícím o existenciálních soudech a o existenci všech tří slov promiscue bez rozdílu významu.

16. Také Hume nečiní valného rozdílu mezi pojmem existence a reality, ač užívá obou slov. Označuje sice slovem existence hlavně obecný pojem skutečnosti a zvláště jeho logickou stránku[2], avšak užívá ho též o konkretní skutečnosti, nazývaje realitu vnějších předmětů „external existence“[3] a vysvětluje ji blíže jakožto „continued and distinct or independent existence“[4]. Že skutečně nečiní tu mezi slovy rozdílu, je vidno z výrazu „reality and continued existence“[5]. V témže významu užívá slova „real existence“[6], nebo prostě „existence“ (i v plur. existences jakožto jednotlivé předměty)[7]. Slovo „reality“ označuje mu celý systém skutečných předmětů, pokud nám jej podává paměť v souvislosti s přítomnými dojmy[8] anebo který se tvoří soudem. Ovšem tu užívá též výrazu system of realities[9], takže z toho vyplývá, že realities mu značí jednotlivé skutečné předměty, tedy totéž, co označoval slovem „existences“[10].

[1] Alex. Pfänder, Logik 1921, str. 189 a n.

[2] Treatise B. I. P. II. Sect. VI. (370). Sect. VII. (396).

[3] Treatise B. I. P. II. Sect. VI. (371).

[4] Treatise B. I. P. IV. Sect. II. (479, 495 500), „trvalá a odlišná neboli nezávislá existence.“

[5] Treatise B. I. P. IV. Sect. II. (483).

[6] Treatise B. I. P. III. Sect. IX. (408).

[7] Ibidem.

[8] Treatise B. I. P. III. Sect. IX. (407).

[9] Ibidem.

[10] Viz též Markéta Marlekerová, Humes Begriff der Realität str. 5, kde uvádí ještě jiné doklady na podporu tohoto mínění.